

Хомутенко В.П.,

кандидат економічних наук, доцент

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

Хомутенко А.В.,

кандидат економічних наук

Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АУДИТ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ДЕРЖАВНОЇ ФІНАНСОВОЇ ІНСПЕКЦІЇ УКРАЇНИ

Дієвість органів місцевого самоврядування передбачає їх широку автономію щодо компетенції, порядку її здійснення і необхідних для цього коштів. Фінансовою основою діяльності органів місцевого самоврядування є місцеві бюджети, ефективність виконання яких визначає добробут громадян та якість послуг, гарантованих державою. Підвищити ефективність управління коштами місцевих бюджетів можливо за рахунок посилення ролі державного фінансового контролю та вдосконалення його економіко-правових й інституціональних засад.

Законом України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» визначено, що органом, уповноваженим Президентом України на реалізацію державної політики у сфері державного фінансового контролю, є Державна фінансова інспекція України [1, 2].

З метою розробки обґрунтованих пропозицій щодо підвищення законності та ефективності використання коштів місцевих бюджетів [1] в практику діяльності Державної фінансової інспекції України впроваджено таку форму державного фінансового контролю як державний фінансовий аудит. Метою його проведення є: оцінка законності та ефективності використання державних чи комунальних коштів і майна, інших активів держави, правильності ведення бухгалтерського обліку і достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю [1]. Основним

завданням державного аудиту місцевих бюджетів є забезпечення об'єктивної оцінки соціально-економічного розвитку регіону та формування орієнтовних напрямків вдосконалення системи управління централізованими фондами коштів.

Державний фінансовий аудит є не фіскальною формою контролю та носить рекомендаційний характер, його результати дозволяють керівництву підконтрольного суб'єкта проаналізувати власні помилки та виявити проріхи у системі внутрішнього контролю. Проте, беручи до уваги «традиції вітчизняного господарювання, фаховий рівень керівників та фінансову «культуру» не виключено, що значна частина рекомендацій за результатами аудитів може просто ігноруватись» [3]. Тому, результати державного фінансового аудиту (по кожному конкретному підконтрольному суб'єкту) необхідно оприлюднювати на публічних слуханнях та у ЗМІ. Особливо важливим це є у зв'язку з перевіркою використання централізованих фондів коштів, зокрема, місцевих бюджетів.

Державна фінансова інспекція здійснює такі різновиди державного фінансового аудиту:

1) аудит бюджетних програм (аудит ефективності) проводиться відносно місцевих бюджетів у процесі виконання бюджетних програм з метою підвищення ефективності використання бюджетних коштів [4];

2) аудит виконання місцевих бюджетів проводиться з метою перевірки та аналізу фактичного виконання місцевого бюджету, ефективності використання комунальних коштів, майна та інших активів, достовірності фінансової звітності, функціонування системи внутрішнього контролю [5];

3) аудит суб'єктів господарювання проводиться у випадку отримання певним суб'єктом коштів з місцевого бюджету або використання ним комунального майна [6];

4) аудит бюджетних установ, основним завданням якого є сприяння бюджетній установі у забезпеченні правильності ведення бухгалтерського обліку, законності використання бюджетних коштів, державного і

комунального майна, складанні достовірної фінансової звітності та організації дієвого внутрішнього фінансового контролю [7].

Проведення такої кількості різновидів державного фінансового аудиту, які мають один об'єкт – місцевий бюджет, призводить до дублювання контрольних заходів. З метою вдосконалення організації державного аудиту Держфінінспекції необхідно усунути недоліки нормативно-правової бази та привести вітчизняну практику у відповідність до міжнародних стандартів аудиту (INTOSAI). Зазначимо, що стандарти розрізняють фінансовий аудит – перевірка правильності або відповідності та аудит ефективності [8]. Тобто, державний фінансовий аудит бюджетних програм та державний фінансовий аудит виконання місцевих бюджетів – це аудит ефективності, а державний фінансовий аудит суб'єктів господарювання та державний фінансовий аудит бюджетних установ – фінансовий аудит.

При здійсненні правового врегулювання державного аудиту Держфінінспекції варто встановити різну періодичність для фінансового аудиту та аудиту ефективності. Так, зокрема, для того, щоб аудит ефективності місцевих бюджетів вирішував поставлені перед ним завдання необхідно охоплювати контролем період діяльності, який становить не менше ніж 2 роки. Це дозволить оцінити показники місцевого бюджету у динаміці, визначити характер причин, що впливають на ефективність виконання бюджетного процесу (разовий або триваючий). Таким чином, надані рекомендації будуть більш обґрунтованими та точними.

До проблем, існуючих на місцевому рівні, відносять «брак контролю за витратою коштів на місцях» [9]. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки "Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава" визнає недостатню комплексність й системність внутрішнього контролю, який здійснюється Держфінінспекцією [9]. Тому, з метою підвищення законності та ефективності управління коштами централізованих фондів необхідно вдосконалити організаційно-правові засади проведення

державного фінансового аудиту місцевих бюджетів Державної фінансової інспекції шляхом:

- врегулювання та приведення вітчизняного законодавства у відповідність до міжнародних норм й стандартів, що забезпечить розуміння та однозначне тлумачення нормативно-правових актів;

- координації контрольної діяльності Держфінінспекції з Рахунковою палатою, яка здійснює зовнішній державний фінансовий контроль, що забезпечить суб'єктів контролю додатковими відомостями щодо певного підконтрольного суб'єкта;

- системності проведення контролю, що дозволить сформувати контрольні дії в єдину систему, функціонування якої забезпечить досягнення поставлених цілей;

- формування комплексного методичного забезпечення, що дасть змогу підвищити результативність та позитивний ефект кожного конкретного контрольного заходу;

- створення інформаційної інфраструктури - інформація, яка збирається та аналізується Держфінінспекцією повинна мати високий рівень транспарентності (доступності, гласності, відкритості), що дозволить суспільству здійснювати належний громадський контроль.

Література

1. Закон України «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» від 26.01.1993р. № 2939-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-12>.

2. Указ Президента України «Про Положення про Державну фінансову інспекцію України» від 23.04.2011р. № 499/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/499/2011>.

3. Любенко А. Сучасні вимоги до державного фінансового контролю в Україні // Економічний аналіз. Вип. 6. – 2010 – С. 441-444.

4. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами державного фінансового аудиту виконання бюджетних програм» від 10.08.2004р. № 1017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1017-2004-%D0%BF>.

5. Постанова КМУ «Порядок проведення Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами державного фінансового аудиту виконання місцевих бюджетів» від 12.05.2007р. № 698 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/698-2007-%D0%BF>.

6. Постанова КМУ «Порядок проведення Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами державного фінансового аудиту діяльності суб'єктів господарювання» від 25.03.2006р. № 361 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/361-2006-%D0%BF>.

7. Постанова КМУ «Про затвердження Порядку проведення органами державної контрольно-ревізійної служби державного фінансового аудиту діяльності бюджетних установ» від 31.12.2004р. № 1777 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1777-2004-%D0%BF>.

8. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики: Видання 2006 р. / пер. з англ. О.В. Селезньов, О.Л. Ольховікова, О.В. Гик, Т.Ц. Шарашидзе, Л.Й. Юрківська, С.О. Куліков. – К.: СТАТУС, 2006. – 1152 с.

9. Програма економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://president.gov.ua/docs/Programa_reform_FINAL_2.pdf.